

"קמ"ח"
10.2.11

צילום ארכיון: לעי"מ

מודל מוצלח לרעיית ראש ממשלה. הגברת ציפורה שרת בהלוויית בעלה

הנשים הראשונות

'האישה שאיתו' הוא ספר טרי יחסית של ד"ר אילן בן עמי, סוציולוג פוליטי ואיש האוניברסיטה הפתוחה, המגולל את סיפוריהן של כל נשות ראשי הממשלה בישראל. הספר מתמצת את הביוגרפיה של הנשים, מתאר את פעילותן בתקופת כהונתן כנשות ראשי ממשלה, עורך ביניהן השוואות ומבקש למדוד את השפעתן על בני זוגן ועל הפוליטיקה הישראלית בכלל. הנטייה של האקדמיה להתעלם לאורך השנים מעיסוק בנשות ראשי הממשלה הופכת את הדיון בספר לתקדימי ואת הספר עצמו לשווה קריאה.

מספר דברים נזקפים לזכות היצירה: ראשית, הספר מוקפד ומושקע ברמת הכתיבה, ההגהה והדיוק הביוגרפי. זה אולי נשמע טריוויאלי, אבל ספרים כה רבים נחשפים בקלון טעויותיהם, ולפחות במקרה זה נראה כי המחבר ועורכיו ממש עבדו על הספר. שנית, אולי מתוך רצון להשיב למעמד אשת ראש הממשלה את הכבוד שמעולם לא ניתן לו, משתדל המחבר להתייחס לגיבורותיו במתינות וענייניות, מבלי להיתפס להשמצות ולרכילות מופרות. לא תמיד הוא מצליח, אבל המאמץ ניכר לעין. ושלישית, למרות מחסור ברור בחומרים תיעודיים כתובים ובמראיינים בעלי לשון משוחזרת, מצליח המחבר להפיק תוצאה ראויה, בעיקר בכל הקשור בשלוש נשות ראשי הממשלה הראשונות, הפחות זכורות לקהל הרחב או הצעיר.

אלא שאותו מחסור בחומרי ארכיון ובמחקרים הוא גם עקב אכילס של הספר. בשל מצוקת

החומרים, מסתמך בן עמי בעיקר על כישוריהם ואמינותם של הביוגרפים והעיתונאים, ואלה לא תמיד מספקים סחורה סוג א'. בעיקר מאכזב הפרק על שרה נתניהו, שעל יחסה של התקשורת כלפיה כותב בן עמי בנימה ביקורתית, אך הוא עצמו מצטט לא מעט סיפורי רכילות וזלה מאותם עיתונאים עוינים. נאמר זאת כך: מי שמסתמך על הביוגרפיות הפופולריות אודות בנימין נתניהו ומשפחתו נמצא בבעיה. הבעיה גדלה שבעתיים כאשר מתוך אותם ספרים מצוטטים קטעים שלמים, על ניסוחיהם הבומבסטיים והצהבהבים.

בנוסף לבעיית האמינות, העיסוק המוגזם בסיפורים אלה ואחרים פוגע בעניין שלשמו התכנסנו, משום שאת הכתבות והסיפורים על נשות הרה"מים האחרונות כולנו זוכרים ויודעים, גם אלה שאינם מתעניינים בפוליטיקה באופן מיוחד. מסוציולוג וחוקר אקדמיה מותר היה לצפות לתובנות מעמיקות יותר בנושא יחס החברה לרעייתו שלי - למשל, למעמד הציבורי שלה לעומת מקורבים אחרים של בעלה - או בנושא יחס התקשורת לנשות מנהיגים מוחצנות לעומת יחסה אל השריטות של המנהיגים עצמם. הנושאים האלה מופיעים בספר באופן שטחי ומרפרף, אם בכלל, ולעומתם מרבה המחבר לנפק השוואות כמעט מובנות מאליהן: היחס האימהי של הנשים לבעליהן, הדחיפה שהן נותנות להם, השנאה שלהן כלפי יריבים פוליטיים ודקות האבחנה שלהן בבני אדם.

ועם כל זאת, 'האישה שאיתו' הוא ספר מעניין מבחינה היסטורית, בעיקר בפרקים העוסקים בנשים הראשונות שכבר אינן איתנו. את דמיוני שבה דווקא הפרק העוסק בציפורה שרת, אשת ראש הממשלה השני שיהיה בתפקידו פחות משנתיים. מהזוגיות הנהדרת בין ציפורה ומשה שרת, השותפות המלאה ביניהם בנושאים פוליטיים, תמיכתה הרגשית בבעלה הדיכאוני ופעילותה להתנדבות העצמאית - כפי שאלו מתוארות בספר - מצטייר בפנינו מודל כמעט מושלם לאשת ראש ממשלה, עד כי ממש לא ברור כיצד הפכה שרת לאשת המנהיג הנשכחת ביותר מבין כולן. אולי פעם נקבל על כך תשובה בספר נפרד.